

Extra aanbod om in het secundair onderwijs te werken rond de aardbeving in Haïti

Woorden schieten tekort om het menselijk leed te schetsen na de aardbeving die Haïti trof. Alle media berichten over de ramp en allerlei solidariteitsacties die op gang komen. Vanuit Broederlijk Delen en Studio Globo willen we graag enkele aanzetten geven om in de klas stil te staan bij deze vreselijke actualiteit. We proberen aanvullend te zijn op de vele berichtgevingen en leggen de klemtoon daarbij op de vraag: **“Hoe met je leerlingen solidariteit beleven?”** We geven enkele aanzetten tot **duiding** en **suggesties om met de leerlingen van gedachten te wisselen**. Tenslotte bieden we enkele **stapstenen** om iets te doen.

Inhoud

1. Ter info: Broederlijk Delen in Haïti
2. Wat denken... van zoveel beelden en informatie?
  - Noodhulp, wederopbouw en structurele ontwikkeling
  - Media-aandacht
3. Haïti voor en na de aardbeving. Een houvast
4. Ruimte voor gesprek en solidariteit
  - suggesties om in gesprek te gaan
  - iets doen
  - laat het niet bij deze ene keer

Broederlijk Delen
omdat **het zuiden** plannen heeft

1. Ter info: Broederlijk Delen in Haïti

Net zoals in alle andere landen waar Broederlijk Delen actief is, willen we ook in Haïti lokale groepen mensen de kansen en mogelijkheden geven om hun eigen plannen te verwezenlijken en hun toekomst in eigen handen te nemen. Broederlijk Delen is al 15 jaar actief in de regio en werkt er momenteel samen met 19 partnerorganisaties. In 2008 plaatsten we het land centraal in onze campagne 'Haïti heeft ook talent!'

Meer info over de werking van Broederlijk Delen in Haïti vind je via:
<http://www.broederlijkdelen.be/waarwerkenwe/latijnsamerika/haïti>

De 4 coöperanten en 4 vrijwilligers van Broederlijk Delen in Haïti zijn na de aardbeving ongedeerd teruggekeerd in België. Niemand raakte gewond, maar iedereen is wel onder de indruk van wat hij of zij heeft meegemaakt. Broederlijk Delen probeert ondertussen -hoe moeilijk ook- contact op te nemen met zijn partnerorganisaties om te kijken of er daar gewonden of doden te betreuren zijn. Joachim en z'n familie die centraal stonden in de campagne 2008 zijn ongedeerd. Broederlijk Delen bundelt actuele informatie over Haïti op de website www.broederlijkdelen.be

2. Wat denken van zoveel beelden, zoveel informatie?

Zoveel ellende zet aan het denken. Wat te denken? Hieronder geven we elementen ter overweging als achtergrond voor de leerkracht.

Noodhulp, wederopbouw en structurele ontwikkeling

We kennen ondertussen het gezegde dat het beter is om mensen te leren vissen dan ze elke dag een vis te geven. En daar is nog het inzicht bij gekomen dat er vooral voor goede visgronden moet worden gezorgd. Er is met name een onderscheid te maken tussen directe noodhulp op korte termijn en de wederopbouw en structurele ontwikkeling die zich op langere termijn situeren. Dit geldt met name voor armoedebestrijding, maar evenzeer voor allerlei hulpacties die op gang komen na een natuurramp.

Als een land getroffen wordt door een erge aardbeving, is in een eerste fase noodhulp nodig. Mensen worden bedolven onder instortende gebouwen, worden van onder het puin gehaald en moeten begraven worden. Rottende lijken kunnen immers ziekten als cholera of tyfus veroorzaken. Gewonden moeten dringend verzorging krijgen. Voedsel en vooral zuiver water ontbreken en moeten ter plaatse komen. Mensen hebben nood aan een 'voorlopig' dak boven het hoofd. De veiligheid moet gewaarborgd worden. Wegen moeten vrijgemaakt worden. Het binnenland, dat veel moeilijker bereikbaar is dan de hoofdstad, moet ook geholpen worden.

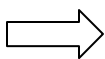
Als die eerste nood gelenigd is, komt er een volgende fase. Die van de wederopbouw. Mensen herstellen of bouwen huizen, scholen, ziekenhuizen..., leggen nieuwe wegen aan. Er komen nieuwe elektriciteitsleidingen. Boeren bewerken opnieuw het land en zaaien de akkers in. Maar daarmee is het verhaal niet ten einde.

In een derde fase wordt aan de lange termijn gewerkt. We spreken dan van structurele ontwikkeling. Er wordt gezocht naar de oorzaken van armoede en manieren om die weg te nemen. De hoge schuldenberg waartegen landen aankijken bijvoorbeeld. Of de lage grondstoffenprijzen. Te duur drinkwater, gebrekkig onderwijs, schending van kinderrechten... om er maar een paar te noemen.

Broederlijk Delen laat groepen mensen in het zuiden hun eigen plannen uitvoeren in hun strijd tegen armoede en onrecht. Zo werkt Broederlijk Delen aan structurele veranderingen die op langere termijn worden uitgevoerd en die duurzame effecten hebben.

Omwille van de enorme schade, besliste Broederlijk Delen ook om 100.000 euro vrij te maken voor projecten van wederopbouw in Haïti. Daarnaast willen we op korte termijn ook 150.000 euro inzamelen bij het publiek.

Deze middelen worden besteed in overleg met onze partnerorganisaties ter plaatse. De komende weken zullen we met hen de schade opmeten. Onze partnerorganisaties zullen ons ook laten weten wat ze nodig hebben om met de wederopbouw te kunnen beginnen. Zo hopen we onze partnerorganisaties zo vlug mogelijk opnieuw operationeel te kunnen maken. De structurele heropbouw wordt duidelijk een werk van lange adem. De verzamelde middelen zullen dan ook besteed worden over een tijdspanne van enkele jaren

Leerkrachten die rond dit thema graag verder werken, vinden zeker inspiratie in de drie lessen over de werking en visie van Broederlijk Delen. Gratis te downloaden via mijn.broederlijkdelen.be

Media-aandacht?

Natuurrampen treffen mensen totaal onverwacht. De camera's brengen veel miserie in beeld en de solidariteit met volwassenen en kinderen die van het ene moment op het andere familieleden, hun huis, hun bezittingen verliezen is bijzonder groot. Noodhulp en wederopbouw kosten handenvol geld en het is goed dat we op zo'n momenten ons hart laten spreken. Het is tegelijkertijd een aanknopingspunt en een kans om de oorzaken van armoede ter sprake te brengen en het belang van het werk op lange termijn. Dagelijks sterven zo'n 25.000 mensen door armoede. Dat kan ons evenmin koud laten.

Of om het nog even met beelden te zeggen: vandaag is er nood aan een tent die bescherming biedt tegen regen en hitte, morgen is er best een boot om terug de zee op te varen en vis te vangen, voor overmorgen is een goede prijs voor de vis belangrijk.

Rampen als deze maken de wereld wakker voor het onnoemelijke leed van mensen. Het is goed dat hiervoor veel aandacht is. Het is een uitdaging om deze aandacht blijvend te maken en ook open te trekken voor de grote nood die er ook op andere plaatsen in de wereld is: b.v. in Sudan, Congo... Het verschil? Honger, armoede en conflicten zijn geen natuurfenomenen. Ze kunnen dus wel voorkomen worden.

De hulp voor de slachtoffers van de aardbeving in Haïti, kan ten koste gaan van de bijstand die andere ontwikkelingslanden nodig hebben. Zoals 5 jaar geleden, toen een andere natuurramp het Zuiden trof; de Tsunami. Eveline Herfkens, coördinator van de Millenniumdoelencampagne van de VN zei "Het gevaar is groot dat er geen bijkomende hulp komt voor de Millenniumdoelen, er dreigt geld te worden afgeleid van de langetermijnhulp aan arme mensen." Nu, in 2010 vormen de acht Millenniumdoelen samen nog steeds een plan om de grote ontwikkelingsuitdagingen aan te pakken waarvoor de wereld staat. De internationale gemeenschap wil tegen 2015 onder meer het aantal hongerlijders en mensen die in absolute armoede leven halveren, alle kinderen de kans bieden de lagere school af te maken en duidelijke vooruitgang boeken in de strijd tegen aids. De VN schatten dat daarvoor per jaar 50 miljard dollar aan extra ontwikkelingshulp nodig is, bovenop de 55 tot 60 miljard dollar die de rijke landen nu al uitgeven.

3. Haïti voor en na de aardbeving.

Haïti, een land ongeveer zo groot als België, passeert niet vaak in de media. Als leerkracht hoef je uiteraard geen Haïti-deskundige te zijn, maar een houvast kan wel welkom zijn al is het om de eerste gevoelens en vragen van de leerlingen op te vangen en te kunnen beantwoorden.

Haïti algemeen:

Op de site van het Vlaams Haïti Overleg vind je heldere achtergrondinformatie over Haïti: in cijfers en feiten, sociaal-economisch, cultureel en politiek: <http://vlaams-haiti-overleg.be>

Haïti in vraag en antwoord:

Naar aanleiding van de aardbeving in Haïti maakte Paul de Wolf een overzicht van de meest gestelde en boeiende vragen over Haïti en formuleert er bondige en duidelijke antwoorden bij: te downloaden via www.broederlijkdelen.be

4. Ruimte voor gesprek en solidariteit

Suggesties om in gesprek te gaan

Ook de leerlingen krijgen alle berichten binnen en brengen ze in hun hoofd mee naar school. Het is goed hiervoor aandacht te hebben. Erover te laten vertellen. Maar ook te duiden...

Jijzelf:

- Eigen gevoelens eerst

Eerst zou je als leerkracht best zelf bewust worden van hoe je zelf tegenover al deze info staat. Raken de tv-beelden jou erg emotioneel? Of kan je het redelijk nuchter en van op een zekere afstand benaderen? Is medelijden je overheersend gevoel? Welke vragen stel jij jezelf als leerkracht?

- Praten met collega's

Daarna zou het goed zijn te praten met collega's of met andere volwassenen vooraleer je in gesprek gaat met de leerlingen.

- Zelf informatie zoeken

Jezelf degelijk informeren. Het neemt voor jezelf een stuk onzekerheid weg. Toch is het verkeerd te denken dat je als leerkracht op alle vragen een antwoord paraat moet hebben.

Een aantal exacte basisgegevens zijn wel nodig: correcte geografische situering, wat is een aardbeving, hoe vaak komt dit voor,... in punt 3 vind je alvast enkele links om je te informeren over Haïti en de aardbeving.

Andere interessante sites:

www.mo.be met een dossier over de aardbeving in Haïti via <http://www.mo.be/index.php?id=431>

www.standaard.be, eveneens met een dossier 'In beeld XI'

in gesprek:

- Stap 1: Spontaan laten vertellen.

Wat hebben ze precies gezien en gehoord? Fantasie en flagrante overdrijvingen worden direct in vraag gesteld zonder de zaak reeds nu te gaan uitdiepen.

- Stap 2: De vragen inventariseren en in zes categorieën onderbrengen en op zes flappen noteren

1) wetenschappelijke vragen

"Hoe zit het natuurfenomeen aardbeving in het algemeen in elkaar? Hoe vaak gebeurt dit? Hoe uitzonderlijk is het dat een aardbeving zo sterk is? Is het voorspelbaar of niet? Wat is een epicentrum? Wat is een schaal van Richter?"

2) vragen over de actualiteit

"Wat is er precies gebeurd met deze aardbeving? Waar lag het epicentrum? Welke streken werden getroffen? Hoe groot is Haïti? Hoe stond Haïti er vooraf voor?"

3) vragen over hulp

"Welke internationale organisaties bieden hulp? Wat doen de regeringen van de getroffen landen zelf? Wat doet de bevolking van die landen voor getroffen landgenoten? Welke hulp komt uit België? Wat is zinvol en wat niet? Wat moet direct? Wat komt later van pas?"

4) emotionele vragen over de gevolgen voor getroffen mensen

Het is al veel om de vragen, bedenkingen en gevoelens te laten uitspreken en hier en daar te noteren (ook al kan er vaak geen echt antwoord op komen).

5) filosofische vragen

vragen als : "Waarom gebeuren er erge dingen in de wereld? Het is toch niet rechtvaardig dat arme landen meer getroffen worden door dergelijke zware rampen? Als iemand gered wordt, is dat dan een mirakel? Bestaat toeval?"

6) wat-kunnen-wij-doen-vragen

"Kunnen wij met onze klas iets zinvols doen?"

- Stap 3: Op zoek naar informatie en antwoorden op vragen van 1 tot 3

Op deze vragen kunnen de leerlingen zelf antwoorden vinden (internet, kranten, weekbladen, schoolboeken,...). Je kan hen ook voorgenoemde bronnen doorspelen. De drie soorten vragen kunnen aan drie groepen worden toevertrouwd. De kunst is immers om gericht te zoeken naar correcte, zakelijke antwoorden op wel omschreven vragen en te vermijden dat iedereen massa's onverwerkte info naar de klas brengt. Wel kan er naar een variatie gezocht worden aan expressievormen (kleine spreekbeurt, een geïllustreerde tekst op computer maken, een interview spelen, een kruiswoordraadsel maken,...)

- Stap 4: Klassikaal behandelen van de vragen 4, 5 en 6

- vragen onder 4: hier kunnen de teksten, getuigenissen uit kranten en dergelijke dienen als aanzet.

Op de site van Broederlijk Delen wordt bijvoorbeeld een telex bijgehouden met nieuws van de partnerorganisaties en de Haïtiaanse getuigen die in Vlaanderen verbleven.

- vragen onder 5: Hier zijn vast verschillende mogelijkheden.

Je kan met leerlingen *filosoferen* over volgende vragen:

“Wat maakt dat dit mij niet overkomt, terwijl die mensen ginder wel slachtoffer zijn van die ramp?”

“Waarom wonen wij in Vlaanderen en niet in Haïti? Wie heeft daarvoor gekozen?”

Niemand kiest de ouders uit wie hij wordt geboren of de plek waar hij ter wereld komt. Nochtans is deze brede context mee bepalend voor al je ontplooiingsmogelijkheden nadien, voor je materiële kansen die je krijgt, voor een heel deel van je toekomstig leven. Wij hebben daar zelf niet de minste verdienste aan. Dat te weten maakt ook een ruime empathie mogelijk. Ook ik had ginder kunnen rondlopen. Ik hoef er niet prat op te gaan dat wij hier in het rijke... westen wonen, maar ik hoef er evenmin schuldgevoelens rond te hebben dat ik hier geboren ben. Hoe hier toevalligheden spelen daarover kan men met leerlingen van gedachten wisselen.

Wat betreft *godsdiens*t kan wat volgt misschien wat richting geven.

De woordkeuze in de eerste zin van de katholieke geloofsbelijdenis kan leerlingen op het verkeerde been zetten: “Ik geloof in God de almachtige vader, schepper van hemel en aarde”. Dit kan ten onrechte de indruk wekken dat God dergelijke rampen kan willen of verhinderen.

Mogelijke antwoorden van de leerkracht:

God *kan niet* ingrijpen in de natuur (wetten van de fysica, natuurwetten als zwaartekracht). Het is aan de mens om de natuur(wetten) zo goed mogelijk te bestuderen om zo natuurfenomenen te kunnen voorspellen en mensen tijdig te waarschuwen (minder slachtoffers, minder schade). Maar dat kost geld. Sommige regeringen hebben dit geld niet of (net als vele firma's) besteden ze liever geld aan wapens en macht dan aan het redden van mensenlevens (systemen om mensen te redden, om honger tegen te gaan, om zieken te genezen) omdat daar minder geld of macht mee te verwerven is. Gods werking in de wereld zullen gelovigen eerder zo verstaan: God nodigt mensen voortdurend uit om de goede keuzes te maken (voor meer gelijkwaardigheid, meer gerechtigheid tussen alle mensen en volkeren op aarde). Maar hij laat de mensen vrij om het goede of het kwade te kiezen. Als mensen de uitnodiging (de roepstem) van God beluisteren (bidden) en ernaar handelen, dan verbetert de wereld. Dus God werkt (kan alleen werken) doorheen mensen. God bidden om geen aardbeving te laten gebeuren of om mensenlevens te redden heeft geen zin. Je kan God wel vragen om duidelijk te maken wat jij (wat mensen) kan (kunnen) doen, en kracht vragen om daarnaar te handelen.

-vragen onder 6: zie volgend onderdeel

iets doen: meteen ....maar ook op lange termijn

Ongetwijfeld komt het bij jou of je leerlingen op om iets te doen. Veel uitleg is hier niet nodig. Toch is het zinvol te spreken over de keuzes die je hier maakt

- 12-12

Speciaal voor Haïti is het consortium Haïti Lavi opgericht. De media hebben hiervoor bijzondere aandacht. Giften kan je storten op 000-0000012-12. Het bestaat uit twee niveaus: op het eerste niveau (75%) bevinden zich de organisaties die aan noodhulp doen. Op het tweede niveau zal het geld vrijmaken voor structurele hulp (25%). 11.11.11, de koepelorganisatie van ngo's, is lid van Haïti Lavi. Omdat Broederlijk Delen lid is van 11.11.11 is de kans reëel dat ook Broederlijk Delen geld zal ontvangen voor Haïti van het consortium. Meer informatie vind je op <http://main.1212.be/nl/home-mainmenu-1/partnerartikel/list/>

- Opentrekken

Het kan goed zijn om de vraag "Wat kunnen wij doen?" hier open te trekken naar andere noden dan enkel deze aardbeving (waar ondertussen reeds heel veel geld naartoe gaat). Er zijn immers zeer veel plaatsen in de wereld waar permanent vergelijkbare noden zijn. Gewoon meedoen met de jaarlijkse campagnes die zich aandienen in de komende maanden is zeker even goed. Je financiële steun bijvoorbeeld voor Broederlijk Delen dat met de campagne wordt ingezameld, wordt zoals jaarlijks verdeeld over alle partnerorganisaties in alle landen waar we aanwezig zijn. Het is een principe van solidariteit en duurzaamheid waardoor Broederlijk Delen de ondersteuning op lange termijn kan garanderen aan al haar partners.

Omwille van de enorme schade, besliste Broederlijk Delen ook om 100.000 euro vrij te maken voor projecten van wederopbouw in Haïti. Ons doel is om op korte termijn ook 150.000 euro in te zamelen bij het publiek. (zie volledige verklaring- kader p. 3)

Groepen die dus verkiezen om expliciet de wederopbouw van onze partnerorganisaties in Haïti te ondersteunen, kunnen storten op ons rekeningnummer 000-0000092-92 mits toevoeging van de code 0330

➡ Wie graag met het leerkrachtenteam of met de leerlingen hierop doorgaat, vindt zeker inspiratie in:

- voor leerkrachten: de gespreksmethodiek "Waarom als school de solidariteitsactie van Broederlijk Delen steunen? Te downloaden via mijn.broederlijkdelen.be
- voor leerlingen: de lessen over visie en werking van Broederlijk Delen: "Visie op ontwikkelingssamenwerking van Broederlijk Delen" en "Waar gaan de centen van Broederlijk Delen naartoe?"

- Van Karèm

In de campagne "Haïti heeft ook talent" stelden we het symbool van de vlieger centraal: De "van karèm" is in Haïti immers een droge wind die waait in de vastentijd en ideaal is voor de Haïtiaanse kinderen om hun zelfgemaakte vliegers op te laten. We namen dit symbool over en lieten het vertellen van de wenkende vrijheid, van de zelfgekozen toekomst, van de zelfontworpen plannen van groepen mensen tegen armoede en onrecht. Het daagde ons uit om ook hier een van karèm te laten waaien, en een toekomstbeeld op te laten aan touwen van solidariteit en partnerschap. Met de situatie in Haïti deze dagen, krijgt de vlieger een extra betekenis. We willen zoveel mogelijk scholen oproepen om (zelfgemaakte) vliegers op te laten, als teken van hoop en van solidariteit met de Haïtiaanse bevolking.

Laat het niet bij deze ene keer

Solidariteit is een werk van lange adem. Direct helpen bij een natuurramp is belangrijk. En nodig. Maar ook deze natuurramp toont weer aan dat de armsten de grootste slachtoffers zijn. Armoede uitsluiten blijft een belangrijke opdracht die structureel moet worden aangepakt. Alle kansen om daaraan mee te werken zijn welkom.